

เลตเตอร์ออฟเครดิตกับอาชญากรรมทางการเงิน Letter of Credit and Financial Crime

ศศิมา จันทรจิตร*

เลขที่ 9 ซ.จรัญ 77/3 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10700

Sasima Jantarajit

9 Charan77/3 Bang Plat Bangkok 10700

Email: sasijunejune@gmail.com

Received: June 17, 2021

Revised: July 30, 2021

Accepted: August 9, 2021

บทคัดย่อ

เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นวิธีการชำระเงินสำหรับสัญญาการค้าระหว่างประเทศที่มีธนาคารผูกพันตนในอันที่จะชำระเงินให้แก่ผู้ขายสินค้า ซึ่งถ้าหากผู้ขายสินค้านั้นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตธนาคารต้องชำระเงินให้แก่ผู้ขาย กลไกของเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเป็นวิธีการชำระเงินที่ให้ความมั่นใจแก่ผู้ขายสินค้าว่าจะได้รับชำระเงิน ถ้าหากได้ยื่นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่อย่างไรก็ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตอาจถูกนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมทางการเงินซึ่งเกิดจากการสมรู้ร่วมคิดของผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ วิธีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่เพียงพอในการตรวจจับและป้องกันการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงในธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิต

คำสำคัญ: เลตเตอร์ออฟเครดิต, อาชญากรรมทางการเงิน

---

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

Letter of credit is utilized as payment method for international trade which a bank hold itself to pay against documents, tendered by the seller, that comply to terms and conditions required by the letter of credit. The mechanism of letter of credit is a guarantee to the seller that, if he tenders complying documents to the bank, the bank must pay. However, letter of credit may be used for the purpose of financial crime through the conspiracy between the seller and the buyer, which causing damages to both private and public interests. Customer Due Diligence practice under Anti Money Laundering Act B.E. 2542 is inadequate for the detection and prevention of financial crime in letter of credit transaction.

Keywords: Letter of Credit, Financial Crime

1. บทนำ

เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นวิธีการชำระเงินวิธีหนึ่งที่ธนาคารพาณิชย์เข้ามามีบทบาทเป็นตัวกลางในการชำระราคาในสัญญาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสำหรับการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตในประเทศไทยนั้นธนาคารจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของ UCP¹ ซึ่งกำหนดให้ธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้ขายสินค้ายื่นให้แก่ธนาคารเพื่อรับชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยธนาคารจะพิจารณาเฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารเท่านั้น ถ้าหากเอกสารเหล่านั้นถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตธนาคารต้องชำระเงินให้แก่ผู้ขาย เลตเตอร์ออฟเครดิตจึงเป็นวิธีการชำระเงินที่ทำให้ผู้ขายสินค้าไม่ต้องกังวลว่าจะไม่ได้รับชำระราคาสินค้าเพราะมีธนาคารเข้ามาผูกพันตนในอันที่จะชำระเงินให้แก่ผู้ขายเมื่อผู้ขายได้ยื่นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งหมายความว่าถ้าหากผู้ขายยื่นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วธนาคารก็จะต้องชำระเงินให้แก่ผู้ขายเสมอไม่ว่าผู้ขายสินค้าจะปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายถูกต้องหรือไม่

ปัญหาประการหนึ่งที่พบได้จากการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต คือ การที่ผู้ขายฉ้อฉลผู้ซื้อซึ่งอาจทำได้โดยการยื่นเอกสารเท็จให้แก่ธนาคารเพื่อรับชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือใจไม่ส่งมอบสินค้าให้ถูกต้องตามสัญญาหลัก ซึ่งถ้าหากผู้ขายได้ยื่นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว ธนาคารมีหน้าที่ต้องชำระเงินให้แก่ผู้ขายตามข้อกำหนดของ UCP ซึ่งวิธีแก้ไขสำหรับผู้ซื้อ คือ ผู้ซื้อสามารถฟ้องร้องผู้ขายสินค้าให้รับผิดชอบมูลหนี้ในสัญญาซื้อขายสินค้า หรือผู้ขอเปิดเครดิตอาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งให้ธนาคารระงับการชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตในกรณีที่ถูกกฎหมายภายในประเทศของผู้ขอเปิดเครดิตยอมรับว่าการฉ้อฉลเป็นข้อยกเว้นการชำระเงินในเลตเตอร์ออฟเครดิต

อย่างไรก็ตามยังมีอาชญากรรมทางการเงินอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมักจะเกิดขึ้นจากการสมรู้ร่วมคิดกันระหว่างผู้ซื้อสินค้าและผู้ขายสินค้าซึ่งตกลงซื้อขายสินค้ากันโดยใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตชำระราคาสินค้าโดยส่งมอบสินค้าน้อยกว่าหรือมากกว่าสัญญาที่ซื้อขายกันหรือไม่มีการส่งมอบสินค้ากันจริง ซึ่งจะทำให้ได้กำไรโดยใช้ใบกำกับสินค้าแสดงมูลค่าเกินจริง (Over Invoicing) การใช้ใบกำกับสินค้าแสดงมูลค่าต่ำกว่าจริง (Under Invoicing) การใช้ใบกำกับสินค้าหลายชุดจากสินค้าชุดเดียว (Multiple Invoicing) ส่งสินค้าต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็นในธุรกรรม (Short Shipping) การส่งสินค้าสูงเกินมูลค่าที่ควรจะเป็นในธุรกรรม (Over Shipping) เจตนาทำให้สับสนหลงผิดในประเภทของสินค้า (Deliberate obfuscation of the Type of Goods) หรือการไม่ส่งสินค้าเลย (Phantom Shipping) โดยมีมุ่งหวังกระทำการผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการฟอกเงิน การหลบเลี่ยงภาษี การฉ้อโกง การลักลอบนำเงินตราเข้ามาในประเทศหรือออกไป

¹ The Uniform of Customs and Practice for Documentary Credits เป็นข้อกำหนดอันเป็นวิธีปฏิบัติของเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ออกโดยสภาหอการค้านานาชาติ ไม่ได้เป็นกฎหมาย จึงไม่มีผลบังคับใช้ด้วยตัวเอง จะถูกบังคับใช้ต่อเมื่อคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องได้แสดงเจตนาให้ใช้ UCP โปรดดู กำชัย จงจักรพันธ์, “การบังคับใช้ UCP ในระบบกฎหมายไทย: กฎเกณฑ์ที่ยากจะหลีกเลี่ยง,” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 32, ฉ.2 (มิถุนายน 2545): 443.

นอกประเทศ การสนับสนุนการเงินแก่การก่อการร้าย การลักลอบซื้อขายสินค้าผิดกฎหมาย² อันเป็นอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ภาครัฐและเอกชน ซึ่งบทความนี้จะศึกษาถึงปัญหาการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตก่ออาชญากรรมทางการเงินที่เกิดจากการสมรู้ร่วมคิดกันระหว่างผู้ซื้อสินค้า และผู้ขายสินค้า เพื่อหาแนวทางป้องกันไม่ให้เลตเตอร์ออฟเครดิตถูกใช้เป็นเครื่องมือในการก่ออาชญากรรมทางการเงิน

2. เลตเตอร์ออฟเครดิต

เมื่อสัญญาการค้าระหว่างประเทศกำหนดให้ผู้ซื้อสินค้าชำระราคาโดยวิธีการเลตเตอร์ออฟเครดิตผู้ซื้อสินค้าจะต้องปฏิบัติตามสัญญาโดยการทำสัญญาเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตกับธนาคาร ในสัญญานี้จะมีข้อกำหนดในเรื่องเงื่อนไขเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ในอันที่ธนาคารจะชำระเงิน และมักมีข้อกำหนดให้ธนาคารมีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของ UCP³ ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ต่าง ๆ ของธนาคารที่เกี่ยวข้องในเลตเตอร์ออฟเครดิต และเมื่อธนาคารตกลงเปิดเครดิตแล้วก็จะทำการแจ้งการเปิดเครดิตไปยังอีกธนาคารพาณิชย์หนึ่งซึ่งเป็นธนาคารที่ให้บริการแจ้งเครดิตแก่ผู้รับประโยชน์ (ผู้ขาย) ผู้รับประโยชน์ที่ได้ทราบถึงการแจ้งเครดิตแล้วก็จะปฏิบัติตามการต่าง ๆ ในอันที่จะได้เอกสารให้ครบถ้วนตรงตามที่กำหนดเอาไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต อาทิ ตรวจสอบคุณภาพสินค้า นำสินค้าลงเรือ ทำสัญญาประกันภัย ฯลฯ จากนั้นก็นำเอกสารที่ได้เตรียมเอาไว้ไปยื่นต่อธนาคารที่มีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารและชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต⁴ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งธนาคารต้องตรวจเฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารว่าถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือไม่⁵ ถ้าหากธนาคารได้ตัดสินใจว่าเอกสารเหล่านั้นถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วธนาคารมีหน้าที่ต้องชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้รับประโยชน์แล้วส่งมอบบรรดาเอกสารเหล่านั้นให้แก่ผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ซื้อ)⁶ และเรียกเก็บเงินคืน

² The Wolfsberg group, ICC and BAFT, “Trade Financial Principle : 2019 amendment,” 2019, <https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/Trade%20Finance%20Principles%202019.pdf>, accessed July 23, 2020.

³ The Uniform of Customs and Practice for Documentary Credits ฉบับล่าสุดเรียกว่า UCP600 ได้รับการเผยแพร่ในปี ค.ศ. 2007

⁴ Jack Raymond, *Jack: Documentary Credit*, 4th ed (West Sussex: Tottel, 2009), 5.

⁵ UCP600 Article 14

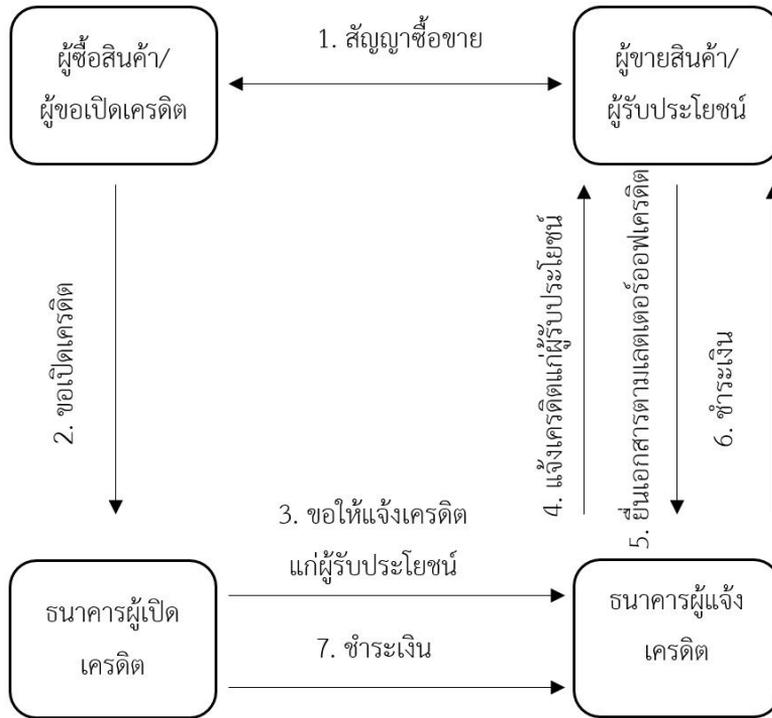
“a. A nominated bank acting on its nomination, a confirming bank, if any, and the issuing bank must examine a presentation to determine, on the basis of the documents alone, whether or not the documents appear on their face to constitute a complying presentation...”

⁶ UCP600 Article 15

“a. When an issuing bank determines that a presentation is complying, it must honour.

b. When a confirming bank determines that a presentation is complying, it must honour or negotiate and forward the documents to the issuing bank.

จากผู้ขอเปิดเครดิต ส่วนกรณีที่ธนาคารตัดสินว่าเอกสารไม่ถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขใน เลตเตอร์ออฟเครดิตธนาคารก็มีสิทธิปฏิเสธเอกสารและระงับการชำระเงินแล้วส่งเอกสารคืน ให้แก่ผู้รับประโยชน์

ภาพ 1 แสดงการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต

ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบเอกสารนั้นธนาคารต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของ UCP ซึ่งกำหนดหลักสำคัญในการตรวจสอบเอกสารที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักความเป็น เอกเทศของเลตเตอร์ออฟเครดิต 2) เลตเตอร์ออฟเครดิตเกี่ยวข้องเฉพาะกับเอกสารเท่านั้น และ 3) หน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารอย่างเคร่งครัด ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1) หลักความเป็นเอกเทศของเลตเตอร์ออฟเครดิต

หลักความเป็นเอกเทศของเลตเตอร์ออฟเครดิตถูกกำหนดเอาไว้ใน UCP600 Article 4⁷ ซึ่งกำหนดให้เลตเตอร์ออฟเครดิตแยกต่างหากจากสัญญาอันเป็นสัญญาหลัก ธนาคารไม่มีความ

c. When a nominated bank determines that a presentation is complying and honours or negotiates, it must forward the documents to the confirming bank or issuing bank.”

⁷ UCP600 Article 4

เกี่ยวข้องหรือผูกพันตามสัญญาหลักแม้ว่าจะมีการกล่าวเอาไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต ทำให้ความผูกพันของธนาคารผู้เปิดเครดิตในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ชำระเงินที่มีต่อผู้รับประโยชน์นั้นเป็นเรื่องที่ธนาคารให้ความผูกพันด้วยตนเองไม่ใช่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทน⁸ ผู้ขอเปิดเครดิตจึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตกับผู้รับประโยชน์ ผู้รับประโยชน์ไม่สามารถอ้างเอาประโยชน์จากข้อสัญญาในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขอเปิดเครดิตกับธนาคารผู้เปิดเครดิตได้⁹ ดังนั้น ธนาคารจึงไม่ต้องมีความกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาหลักเพราะธนาคารไม่มีความเกี่ยวข้องกับข้อต่อสู้หรือข้อกล่าวอ้างจากสัญญาหลัก¹⁰ เช่น ข้อต่อสู้ที่ว่าไม่มีการส่งมอบสินค้าตามสัญญาหลัก ข้อต่อสู้ที่ว่าคุณภาพหรือปริมาณของสินค้าไม่ตรงกับสัญญาหลัก เป็นต้น ดังนั้นถ้าหากผู้รับประโยชน์ได้ส่งมอบเอกสารถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วธนาคารต้องชำระเงินตามให้แก่ผู้รับประโยชน์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคุณสมบัติความเป็นเอกเทศนี้ทำให้ธนาคารก็ได้รับความคุ้มครองจากข้อต่อสู้ต่าง ๆ อันเกิดจากสัญญาหลัก¹¹

การที่เลตเตอร์ออฟเครดิตแยกเป็นเอกเทศต่างหากจากสัญญาหลักโดยสิ้นเชิงนั้นทำให้ธนาคารมีความผูกพันตามเลตเตอร์ออฟเครดิตในอันที่จะชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์ถ้าหากผู้รับประโยชน์ได้ยื่นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเลตเตอร์ออฟเครดิต¹² แม้กระทั่งกรณีนี้ที่ผู้ขอเปิดเครดิตกลายเป็นบุคคลล้มละลายธนาคารก็ยังมีหน้าที่ต้องชำระเงิน

“A credit by its nature is separate transaction from the sale or other contract on which it may be based. Banks are in no way concern with our bound by such contract, even if any reference whatsoever to it is included in the credit. Consequently, the undertaking of a bank to honour, to negotiate or to fulfil any other obligation under the credit is not subject to claims or defences by the applicant resulting from its relationships with the issuing bank or the beneficiary.

A beneficiary can in no case avail itself of the contractual relationships existing between banks or between the applicant and the issuing bank.”

⁸ Tareq Al-Tawil, “Letter of Credit and Contract of Sale: Autonomy and Fraud,” *International Trade & Business Law Review* 16 (2013): 171.

⁹ Peter Elligner, and Dora Neo, *The Law and Practice of Documentary Letters of Credit* (Oregon: Heart, 2010), 84.

¹⁰ นิติสัมพันธ์ต่าง ๆ ในเลตเตอร์ออฟเครดิตแยกต่างหากจากกัน ไม่ว่าจะเป็สัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย สัญญาการเปิดเครดิตระหว่างผู้ขอเปิดเครดิตกับธนาคารผู้เปิดเครดิต สัญญาระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตกับธนาคารผู้แจ้งเครดิต สัญญาระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตกับผู้รับประโยชน์ เป็นต้น

¹¹ Kern Alexander, “International Financial Crime and Documentary Credit,” *Journal of Financial Crime* 3, Issue 1(1995): 80-81.

¹² Felicity Monteiro, “Documentary Credit: The Autonomy Principle and the Fraud Exception: Acomparative Analysis of Common Law Approaches and Suggestions for New Zealand,” *Auckland University Law Review* 13 (2007): 147.

ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตต่อเอกสารที่ถูกต้องครบถ้วนตามเลตเตอร์ออฟเครดิตอยู่¹³ คุณสมบัตินี้ทำให้เลตเตอร์ออฟเครดิตถูกใช้ประโยชน์ในการป้องกันความเสี่ยงในเรื่องฐานะทางการเงินของผู้เปิดเครดิต¹⁴ จะเห็นได้ว่าหลักความเป็นเอกเทศนั้นเปรียบเสมือนกระดุกสันหลังของเลตเตอร์ออฟเครดิต¹⁵ ซึ่งทำให้เลตเตอร์ออฟเครดิตมีความสำคัญเป็นเครื่องมือการชำระเงินที่ให้คุณประโยชน์ต่อการค้าระหว่างประเทศเพราะทำให้คู่สัญญาสามารถตกลงซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศกันได้

2) เลตเตอร์ออฟเครดิตเกี่ยวข้องเฉพาะกับเอกสารเท่านั้น

UCP กำหนดให้ธนาคารปฏิบัติตามเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยเกี่ยวข้องกับเอกสารเท่านั้น ธนาคารไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอันเกี่ยวกับสัญญาหลัก¹⁶ ธนาคารมีขอบเขตในการปฏิบัติในการพิจารณาเอกสารโดยพิจารณาเฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏบนหน้าเอกสาร (on their face)¹⁷ ว่าถูกต้องตรงกับเงื่อนไขที่กำหนดในเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือไม่โดยที่ธนาคารไม่ต้องมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการแปลหรือตีความเนื้อหาของเอกสาร¹⁸ และไม่ต้องมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับความถูกต้องแท้จริงและผลทางกฎหมายของเอกสารเลย¹⁹ ถ้าหากเอกสารที่ผู้รับประโยชน์ยื่นตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นมีเนื้อหาถูกต้องตรงกับเงื่อนไขที่กำหนดในเลตเตอร์ออฟเครดิตธนาคารมีหน้าที่ต้องชำระเงินให้กับผู้รับประโยชน์ และถ้าหากธนาคารปฏิเสธ

---

¹³ Douglas G. Baird, “Standby Letters of Credit in Bankruptcy,” *The University of Chicago Law Review* 49 (1982): 149 – 151.

¹⁴ David Gray Carlson, and William H. Widen, “Letter of Credit, Voidable Preference, and the “Independent” Principle,” *The Business Lawyer* 54, no. 4 (August 1999): 1662.

¹⁵ Alan Davidson, “Fraud: the Prime Exception to the Autonomy Principle in Letters of Credit,” *International Trade and Business Law Annual* 8 (2003): 24.

¹⁶ UCP 600 Article 5

“Banks deal with documents and not with goods, services or performance to which the documents may relate.”

¹⁷ UCP 600 Article 14

¹⁸ UCP 600 Article 35

“...A bank assumes no liability or responsibility for errors in translation or interpretation of technical terms and may transmit credit terms without translating them.”

¹⁹ UCP600 Article 34

“A bank assumes no liability or responsibility for the form, sufficiency, accuracy, genuineness, falsification or legal effect of any document, or for the general or particular conditions stipulated in a document or superimposed thereon; nor does it assume any liability or responsibility for the description, quantity, weight, quality, condition, packing, delivery, value or existence of the goods, services or other performance represented by any document, or for the good faith or acts or omissions, solvency, performance or standing of the consignor, the carrier, the forwarder, the consignee or the insurer of the goods or any other person.”

การชำระเงินด้วยเหตุอื่นนอกเหนือไปจากความไม่สอดคล้องของเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วธนาคารอาจถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบจากการปฏิบัติผิดสัญญา²⁰

3) หน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารอย่างเคร่งครัด

ในการพิจารณาว่าธนาคารมีหน้าที่ต้องชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือไม่ ธนาคารต้องพิจารณาตรวจสอบถึงความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารที่ผู้รับประโยชน์ยื่น โดยพิจารณาเฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏบนเอกสาร (on their face)²¹ ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในเลตเตอร์ออฟเครดิตและ UCP ตลอดจนมาตรฐานสากลในการปฏิบัติงานของธนาคารหรือไม่²² ซึ่งถ้าหากได้พิจารณาตรวจสอบแล้วว่าเอกสารที่ผู้รับประโยชน์ยื่นนั้นถูกต้องครบถ้วนตามเลตเตอร์ออฟเครดิตธนาคารมีหน้าที่ต้องชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์²³

3. เลตเตอร์ออฟเครดิตกับอาชญากรรมทางการเงิน

ในการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตก่ออาชญากรรมทางการเงินซึ่งเกิดจากการสมรู้ร่วมคิดของผู้ขอเปิดเครดิตและผู้รับประโยชน์มักทำได้โดยวิธีการดังนี้²⁴

1) การใช้ใบกำกับสินค้าเท็จ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ใบกำกับสินค้าราคาต่ำกว่าจริง (Under Invoicing) ซึ่งผู้ซื้อจะได้รับมูลค่าส่วนเกินจากการชำระเงิน หรือใช้ใบกำกับสินค้าราคาสูงกว่าจริง (Over Invoicing) ซึ่งผู้ขายจะได้รับมูลค่าส่วนเกินจากการชำระเงิน

2) การใช้เอกสารการขนส่งระบุรายการสินค้าที่ขนส่งเท็จ ไม่ว่าจะเป็นรายการเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ น้ำหนัก หรือคุณภาพของสินค้าเพื่อบิดเบือนมูลค่าที่แท้จริงของสินค้าที่ขนส่งกันจริง

²⁰ Urquhart Lindsay & Co Ltd v. Eastern Bank Ltd (1922) KB 318.

²¹ UCP 600 Article 14

อย่างไรก็ตามมีความเห็นว่า “on their face” คือการปฏิบัติภายใต้หลักความเกี่ยวข้องเฉพาะเอกสารและหลักความเป็นเอกเทศ ไม่ได้หมายถึงการพิจารณาตรงหน้าของเอกสาร see Jack Raymond, *Documentary Credit: the law and practice of documentary credits including standby credits and performance bonds* (London : Butterworths, 1991), 8.15.; สิ่งที่ธนาคารพิจารณาจะต้องไม่อยู่นอกเหนือไปจากเอกสารและธนาคารไม่ต้องสืบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าและสัญญาหลัก see Peter Ellinger, and Dora Neo, *The Law and Practice of Documentary Credit*, 225.

²² UCP 600 Article 2

“Complying presentation means a presentation that is in accordance with the terms and conditions of the credit, the applicable provisions of these rules and international standard banking practice.”

²³ UCP 600 Article 15

²⁴ The Wolfsberg group, ICC and BAFT, “Trade Financial Principle: 2019 amendment”, 9.; David M. Rosenfield, “Two Key Current Money Laundering Issues for Banks,” April 2008, <http://www.herrick.com/publications/two-key-current-money-laundering-issues-for-banks/>, accessed September 11, 2020.

ไม่ว่าจะเป็นการส่งสินค้าต่ำกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็นในธุรกรรม (Short Shipping) หรือส่งสินค้าสูงเกินกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็นในธุรกรรม (Over Shipping)

3) เจตนาทำให้สับสนหลงผิดในประเภทของสินค้า (Deliberate obfuscation of the Type of Goods) คือการกำหนดโครงสร้างของธุรกรรมไม่ให้เป็นที่น่าสงสัยจากสถาบันการเงินหรือบุคคลภายนอกที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะปกปิด บิดเบือน หรืออำพรางข้อมูลของสัญญาที่แท้จริง

4) การไม่ส่งสินค้าเลย (Phantom Shipping) คือการไม่ส่งสินค้าตามสัญญาการค้าเลย เอกสารที่ใช้ยื่นต่อธนาคารเป็นเอกสารเท็จทั้งสิ้น

ตัวอย่างการก่ออาชญากรรมทางการเงินโดยใช้ธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ในคดี United States v. 1. Basler Turbo-97 Conver. Dc-3 Aircraft²⁵ สัญญาซื้อขายเครื่องบินระหว่าง Air Colombia, Ltda (ผู้ซื้อ) และ Basler (ผู้ขาย) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำเข้าเครื่องบินมายังประเทศโคลัมเบียเพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการขนส่งโคเคน โดยมี Air Colombia, Ltda เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจากธนาคาร Banco Ganadero ในประเทศโคลัมเบียเพื่อชำระเงินจำนวนเงิน 1.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐให้แก่ Basler ซึ่งแท้จริงแล้วเครื่องบินตามสัญญาซื้อขายมีมูลค่าประมาณ 2.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่สาเหตุที่กำหนดให้เลตเตอร์ออฟเครดิตชำระเงินจำนวน 1.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐก็เพื่อที่จะหลบเลี่ยงภาษีในการนำเข้าเครื่องบินโดยการยื่น bill of sale²⁶ เท็จเพื่อรับชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต

ตัวอย่างที่ 2 สัญญาซื้อขายสินคาระหว่างผู้ซื้อชาวไทยและผู้ขายชาวฮ่องกง มีผู้ซื้อชาวไทยเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตกับธนาคารในประเทศไทยให้แก่ผู้ขายชาวฮ่องกง ผู้ขายชาวฮ่องกงยื่นเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคารที่ฮ่องกงทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ส่งมอบสินค้าเลย มีการชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ขายจากธนาคารที่ประเทศฮ่องกง ธนาคารผู้เปิดเครดิตในประเทศไทยจึงต้องชำระเงินคืนให้แก่ธนาคารในประเทศฮ่องกง เมื่อได้ชำระเงินให้แก่ธนาคารในประเทศฮ่องกงแล้ว ธนาคารได้พยายามติดต่อกับผู้ซื้อเพื่อให้ผู้ซื้อเพื่อให้ผู้ซื้อชำระเงินคืนแก่ธนาคาร แต่ผู้ซื้ออ้างว่าไม่มีทรัพย์สินเหลือแล้วและขอให้ธนาคารดำเนินคดีเสีย ธนาคารจึงดำเนินการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงจึงรู้ว่าตนถูกผู้ซื้อหลอกหลวง ธนาคารจึงร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ซื้อในความผิดฐานฉ้อโกง²⁷

²⁵ United States v. 1. Basler Turbo-97 Conver. Dc-3 Aircraft 906 F. Supp. 1332 (D. Ariz. 1995).

²⁶ Bill of sale เป็นเอกสารที่ออกโดยผู้ขายสินค้าถึงผู้ซื้อสินค้า ซึ่งระบุเกี่ยวกับวันที่ สถานที่ และจำนวนเงินหรืออื่น ๆ เอกสารชนิดนี้เป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่แสดงถึงการโอนสิทธิต่าง ๆ จากผู้ขายไปยังผู้ซื้อ Adam Hayes, "Bill of Sale," July 2019, <https://www.investopedia.com/terms/b/bill-of-sale.asp>, accessed April 23, 2021.

²⁷ ขวลิขิต ขวลิขิตพงศ์พันธุ์, "มาตรการทางกฎหมายไทยในการจัดการกับปัญหาการฉ้อโกงทางพาณิชย์นาวี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), 69-70.

กรณีศึกษานี้มีองค์ประกอบของการที่ผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ซื้อสินค้า) และผู้รับประโยชน์ (ผู้ขายสินค้า) ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตได้สมรู้ร่วมคิดกันใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเครื่องมือในการชำระราคาในสัญญาซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายมุ่งหวังผลเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายคือการฉ้อโกงธนาคารผู้เปิดเครดิต กล่าวคือมีการชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยที่ผู้ซื้อและผู้ขายจงใจไม่ให้มีการส่งมอบสินค้ากันจริง และเมื่อธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้รับประโยชน์แล้วแล้วผู้ขอเปิดเครดิตก็ไม่ชำระเงินคืนแก่ธนาคารผู้เปิดเครดิตซึ่งทำให้ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้รับความเสียหาย

ตัวอย่างที่ 3 เลตเตอร์ออฟเครดิตสามารถนำไปใช้ในการอำพรางธุรกรรมที่แท้จริงได้ โดยในปี ค.ศ. 1985 ชาวอิหร่านได้ตกลงทำสัญญาซื้ออาวุธสงครามจากพ่อค้าอาวุธชาวอังกฤษ โดยตกลงซื้อชื่อชื่อบริษัท BCM 71A TOW จำนวน 1,250 ลูกซึ่งผลิตโดย B.R. & W. Industries, Ltd ในสหรัฐอเมริกา ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันให้ชาวอิหร่านเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อชำระราคาโดยใช้เอกสารเท็จซึ่งระบุว่าสินค้าที่ซื้อขายกันคือรถยกของ (lift truck) ยื่นแก่ธนาคารเพื่อรับชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตซึ่งให้บริการโดย The Bank of Credit and Commerce International (BCCI) ในกรุงลอนดอน²⁸

4. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเหมาะสมตามข้อกำหนดของกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ซึ่งกำหนดให้ธนาคารกำหนดนโยบายเพื่อประเมินจัดระดับความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของลูกค้าทุกราย หรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง²⁹ แล้วกำหนดระดับความเสี่ยงของลูกค้าเพื่อบริหารและบรรเทาความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง โดยคำนึงถึงปัจจัยความเสี่ยงจากข้อมูลที่ได้มาจากการจัดให้ลูกค้าแสดงตนและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เพื่อให้สถาบันการเงินทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ ซึ่งภายหลังจากที่ธนาคารได้ทำธุรกรรมกับลูกค้าแล้วธนาคารยังมีหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมที่ทำกับลูกค้าเพื่อบริหารและบรรเทาความเสี่ยง ถ้าหากสงสัยว่าเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง การฟอกเงิน หรือ

²⁸ Senator John Kerry, and Senator Hank Brown, *The BCCI Affair: A Report to the Committee on Foreign Relations United States Senate* (Washington: U.S. Government Printing Office, 1993), 314.

²⁹ กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ข้อ 10.

“ให้สถาบันการเงิน...ประเมิน บริหารและบรรเทาความเสี่ยงกับลูกค้าทุกรายตั้งแต่สร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจจนยุติความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือเมื่อมีการทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวกับลูกค้า...”

การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงก็ให้รายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน³⁰

กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2563 ข้อ 17 กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ระบุตัวตนและพิสูจน์ทราบตัวตนของลูกค้ำโดยใช้เอกสาร ข้อมูล หรือข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือนอกเหนือจากการขอข้อมูลจากลูกค้ำก็ได้

(2) ระบุผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงและใช้มาตรการที่เหมาะสมในการพิสูจน์ทราบผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงโดยใช้เอกสาร ข้อมูล หรือข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ นอกเหนือจากการขอข้อมูลจากลูกค้ำก็ได้

(3) ตรวจสอบข้อมูลของลูกค้ำและผู้ได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงของลูกค้ำกับข้อมูลรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

(4) ขอข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรมจากลูกค้ำ เพื่อนำมาพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือการทำธุรกรรมเป็นครั้งคราวกับลูกค้ำ

(5) ตรวจสอบความเคลื่อนไหวของการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจของลูกค้ำตลอดช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ทางธุรกิจยังดำเนินอยู่ว่ายังคงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจข้อมูลทางธุรกิจของลูกค้ำ ระดับความเสี่ยงของลูกค้ำที่ได้ประเมินไว้ และข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของรายได้ รวมถึงข้อมูลอื่นของลูกค้ำที่มีอยู่หรือไม่

ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2563 ข้อ 3 กำหนดว่า “ลูกค้ำ” หมายความว่า “...บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือบุคคลที่มีการตกลงกันทางกฎหมายซึ่งสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจหรือทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน...” ซึ่งในการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นจะประกอบไปด้วยสัญญาหลายสัญญาจึงมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายและแต่ละความสัมพันธ์ในเลตเตอร์ออฟเครดิตก็เป็นเอกเทศแยกต่างหากจากกันโดยสิ้นเชิง จึงพิจารณาผู้ที่เป็นลูกค้ำในการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตได้ดังนี้ ในการการเสนอขอเปิดเครดิตมีผู้ขอเปิดเครดิตเป็นลูกค้ำของธนาคารผู้เปิดเครดิต ในการขอให้แจ้งเครดิตธนาคารผู้เปิดเครดิตเป็นลูกค้ำของธนาคารผู้แจ้งเครดิต ในการขอให้ธนาคารยืนยันเครดิตธนาคารธนาคารผู้เปิดเครดิตเป็นลูกค้ำของธนาคารผู้ยืนยันเครดิต ซึ่งเมื่อกฎหมายกำหนดให้ธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเฉพาะผู้ที่เข้ามาเป็นลูกค้ำเท่านั้นธนาคารก็จะได้มีหน้าที่ที่ต้องตรวจสอบผู้อื่น นอกเหนือไปจากผู้ที่เข้ามาเป็นคู่สัญญาแม้ว่าผู้ผู้นั้นจะเข้ามาเกี่ยวข้องข้องในการใช้เลตเตอร์

³⁰ กฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้ำ พ.ศ. 2563 ข้อ 5.

“ให้สถาบันการเงิน...ตรวจสอบธุรกรรมที่ลูกค้ำได้ทำขึ้นเพื่อบริหารและบรรเทาความเสี่ยง ในกรณีที่สงสัยว่าเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน การฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง ให้รายงานเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน”

ออฟเครดิตในภายหลังก็ตาม อาทิ ในธุรกรรมการเปิดเครดิตนั้นลูกค้าของธนาคารผู้เปิดเครดิตคือผู้ขอเปิดเครดิตเท่านั้นธนาคารผู้เปิดเครดิตจึงไม่ได้มีหน้าที่ต้องตรวจสอบรายชื่อหรือความเสี่ยงของผู้รับประโยชน์เพราะผู้รับประโยชน์ไม่ได้เข้าทำธุรกรรมกับธนาคารผู้เปิดเครดิตในเวลานั้นจึงไม่ใช่ลูกค้าของธนาคารผู้เปิดเครดิต ดังนั้นความหมายของ “ลูกค้า” ตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 จึงทำให้ธนาคารมีหน้าที่ต้องตรวจสอบบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในธุรกรรมเลเตอร์ออฟเครดิตอย่างไม่ทั่วถึง

แม้ว่ากฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ข้อ 5 จะกำหนดให้ธนาคารต้องตรวจสอบธุรกรรมที่ลูกค้าได้ทำด้วยเพื่อบรรเทา บริหารความเสี่ยงและรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยแก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่หน้าที่ดังกล่าวก็เริ่มขึ้นหลังจากที่ได้ทำธุรกรรมไปแล้ว ซึ่งในการใช้เลเตอร์ออฟเครดิตนั้นถ้าหากธนาคารได้เข้าทำสัญญาด้วยแล้วก็ต้องดำเนินการตามวิธีการของเลเตอร์ออฟเครดิตไปจนถึงสิ้นสุดธุรกรรม เมื่อเป็นดังนี้แล้วถ้าหากภายหลังจากที่ธนาคารเข้าทำธุรกรรมใดๆในเลเตอร์ออฟเครดิตไปแล้วธนาคารพบว่าลูกค้าหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เข้ามาเป็นลูกค้าในภายหลังนั้นเป็นบุคคลผู้มีความเสี่ยงสูง หรือธุรกรรมที่ทำด้วยมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับ ความผิดมูลฐาน การฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงก็จะเป็นเรื่องยากต่อธนาคารเพราะธนาคารยังมีหน้าที่ตามสัญญาต่อผู้ขอเปิดเครดิตที่จะต้องปฏิบัติตาม UCP ไปตลอดจนสิ้นสุดธุรกรรม ข้อกำหนดตามกฎกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงไม่เพียงพอต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการทำธุรกรรมเลเตอร์ออฟเครดิต

5. หลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า ภาคผนวก 1

หลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า (Trade Financial Principle) ถูกคิดค้นขึ้นจากการที่ The Wolfsberg Group ซึ่งเป็นสมาคมของธนาคารระดับโลก 13 ธนาคาร³¹ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญว่าธุรกรรมการเงินสำหรับการค้านั้นเป็นธุรกรรมที่มีความเสี่ยงสูงในด้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย The Wolfsberg Group จึงมุ่งมั่นพัฒนากลอบและแนวทางในการจัดการความเสี่ยงอาชญากรรมทางการเงินเพื่อบรรเทาความเสี่ยงดังกล่าวแก่ผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างเหมาะสม จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2014 ได้เกิดกลุ่มความร่วมมือระหว่างสหภาพการค้านานาชาติ The Wolfsberg Group และ Bankers Association

³¹ ซึ่งประกอบไปด้วย Banco Santander, Bank of America, Barclays, Citigroup, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, J.P. Morgan Chase, MUFG, Société Générale, Standard Chartered และ UBS See The Wolfsberg Group, “The Wolfsberg Group,” <https://www.wolfsberg-principles.com/>, accessed July 24, 2020.

for Finance and Trade (BAFT)³² เพื่อที่จะร่างหลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจจับและป้องกันการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินให้แก่การก่อการร้าย การหลีกเลี่ยงภาษี การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง และอาชญากรรมทางการเงินอื่น ๆ ในผลิตภัณฑ์มาตรฐานทางการเงินสำหรับการค้าซึ่งได้แก่เลตเตอร์ออฟเครดิต Bill for Collection, Guarantee and Standby Letter of Credit และ Open Account ซึ่งในที่สุดก็ได้มีการเผยแพร่ Trade Financial Principle 2017³³ ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของธนาคารสำหรับการป้องกันการก่ออาชญากรรมทางการเงิน โดยวิธีปฏิบัติสำหรับธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตถูกกำหนดเอาไว้ในภาคผนวก 1 ซึ่งโดยสรุปแล้วธนาคารมีหน้าที่ปฏิบัติเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมทางการเงินดังนี้³⁴

หลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้าภาคผนวก 1 กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมทางการเงินในธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ธนาคาร โดยมีเป้าหมายในการป้องกันการก่ออาชญากรรมทางการเงินอันเกิดจากการสมรู้ร่วมคิดของผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าระหว่างประเทศซึ่งมุ่งหวังจะใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเครื่องมือในการชำระราคา

หลักปฏิบัติต่อธุรกรรมในทางการค้า ภาคผนวก 1 ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติสำหรับธนาคารออกเป็น 3 วิธีคือ

1. การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Due Diligence) คือการให้ธนาคารตรวจสอบข้อมูลลูกค้าเพื่อประเมินความเสี่ยงและให้ธนาคารหาวิธีรับมือกับลูกค้าตามระดับความเสี่ยงที่ตรวจสอบได้อย่างเหมาะสม
2. การตรวจสอบธุรกรรม (Review) คือการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเนื้อหาของธุรกรรมที่ลูกค้าทำกับธนาคาร และ
3. การคัดกรอง (Screening) คือการคัดกรองรายชื่อไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน บุคคล หรือประเทศ ที่เกี่ยวข้องในธุรกรรมกับรายชื่อต้องห้ามที่ธนาคารได้รับ เพื่อประกอบการวินิจฉัยถึงโอกาสความเป็นไปได้ในการใช้ธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อประกอบอาชญากรรมทางการเงิน

ทั้งนี้ในการปฏิบัติตามหลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้านั้นแต่ละธนาคารที่เกี่ยวข้องในการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิตตั้งแต่การเปิดบัญชีไปตลอดสิ้นสุดธุรกรรมจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ดังนี้

---

³² BAFT (Bankers Association for Finance and Trade) คือสมาคมธนาคารเพื่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศชั้นนำ ทำการสนับสนุนการศึกษา อบรม การประชุมระดับโลกในเรื่องการค้า การเงินการชำระเงิน หลักปฏิบัติและข้อบังคับ แก่สมาชิก โปรดดู BAFT, “BAFT,” <https://www.baft.org/about-baft>, accessed July 24, 2020.

³³ The Wolfsberg group, ICC and BAFT, “Trade Financial Principle,” 4.

³⁴ The Wolfsberg group, ICC and BAFT, “Trade Financial Principle,” 33-58.

แนวทางการปฏิบัติสำหรับธนาคารผู้เปิดเครดิต

ในขั้นตอนการขอเปิดเครดิต เมื่อมีคำเสนอขอเปิดเครดิตจากผู้ขอเปิดเครดิตแล้ว ก่อนที่จะตกลงเปิดเครดิตให้กับลูกค้าธนาคารผู้เปิดเครดิตจะต้องดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงของผู้ขอเปิดเครดิตซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารในเวลานั้น และยังคงต้องดำเนินการตรวจสอบข้อมูลธุรกรรมการขอเปิดเครดิตโดยตรวจสอบรายชื่อที่เกี่ยวข้องในธุรกรรมไม่ว่าจะเป็นธนาคารต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้รับประโยชน์ของเลตเตอร์ออฟเครดิตรวมถึงไปถึงการตรวจสอบเนื้อหาของธุรกรรม เช่น ชนิดของสินค้า ราคาของสินค้า ท่าเรือที่ใช้ในการขนส่งทั้งต้นทางและปลายทาง และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ปรากฏขึ้นมาในธุรกรรม นอกจากนี้ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะต้องคัดกรองรายชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในธุรกรรมว่าเป็นรายชื่อที่ถูกคว่ำบาตรหรือไม่ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ธนาคารต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนจะตกลงทำธุรกรรมกับผู้ขอเปิดเครดิต

สำหรับขั้นตอนที่มีการยื่นเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะตรวจสอบข้อมูลแวดล้อมในการทำธุรกรรม เช่น ระยะเวลาของเวลาระหว่างขั้นตอนการขอเปิดเครดิตกับเวลาที่มีการยื่นเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิต เป็นต้น และธนาคารผู้เปิดเครดิตต้องคัดกรองรายชื่อของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมว่าเป็นรายชื่อที่ถูกคว่ำบาตรหรือไม่

ถ้าหากมีการชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยธนาคารผู้เปิดเครดิต ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะคัดกรองรายชื่อต่าง ๆ ในคำสั่งโอนเงินว่าเป็นรายชื่อที่ถูกคว่ำบาตรหรือไม่

แนวทางการปฏิบัติต่อธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตสำหรับธนาคารผู้แจ้งเครดิต

ก่อนที่ธนาคารจะเริ่มทำธุรกรรมกับผู้รับประโยชน์ ธนาคารจะดำเนินการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเหมาะสมซึ่งลูกค้าของธนาคารในขณะนั้นก็คือธนาคารผู้เปิดเครดิตอย่างและธนาคารยังจะต้องดำเนินการตรวจสอบด้วยว่าผู้ขอเปิดเครดิตและผู้รับประโยชน์อยู่ในรายชื่อที่ถูกคว่ำบาตรหรือไม่

ธนาคารต้องตรวจสอบเนื้อหาของเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ได้รับมาจากธนาคารผู้เปิดเครดิต เช่น รายชื่อของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประเทศของผู้ขอเปิดเครดิต ชนิดและปริมาณของสินค้า ราคาของสินค้า ประเทศต้นทางและปลายทางที่ใช้ส่งสินค้า เป็นต้น

ธนาคารต้องตรวจสอบเอกสารที่ยื่นตามเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยตรวจสอบถึงข้อมูลแวดล้อมของธุรกรรม เช่น ระยะเวลาของเวลาระหว่างขั้นตอนการเปิดเครดิตกับการยื่นเอกสารตามเลตเตอร์ออฟเครดิต นอกจากนี้ยังต้องตรวจสอบไปถึงข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ข้อมูลที่ปรากฏบนเอกสารต่าง ๆ ขัดแย้งกันหรือไม่ ตรวจสอบหาความผิดปกติของคำสั่งชำระเงินจากผู้รับประโยชน์ รวมไปถึงตรวจสอบรายชื่อทุกฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องในธุรกรรม

ในขั้นตอนการชำระเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตธนาคารต้องตรวจสอบรายชื่อที่ปรากฏในคำสั่งชำระเงิน

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า ภาคผนวก 1 เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อการป้องกันการก่ออาชญากรรมทางการเงินในธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยเฉพาะซึ่งกำหนดหน้าที่ปฏิบัติให้แก่ธนาคารแตกต่างกันไปตามบทบาทที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งหลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า ภาคผนวก 1 นั้นกำหนดให้ธนาคารตรวจสอบบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องและเนื้อหาของธุรกรรมอย่างทั่วถึงมากกว่าข้อกำหนดตามกฎหมายกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ดังนั้นหลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า ภาคผนวก 1

จึงมีความเหมาะสมต่อการตรวจจับและป้องกันการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงในธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตมากกว่าแนวทางตามกฎหมายกระทรวงการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า พ.ศ. 2563 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการตรากฎหมายลำดับรองโดยยึดถือแนวทางตามหลักปฏิบัติต่อธุรกรรมการเงินสำหรับการค้า ภาคผนวก 1 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับธนาคารในการตรวจจับและป้องกันการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงสำหรับธุรกรรมเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยเฉพาะ

บรรณานุกรม

- กำชัย จงจักรพันธ์. “การบังคับใช้ UCP ในระบบกฎหมายไทย : กฎเกณฑ์ที่ยากจะหลีกเลี่ยง.” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 32, ฉ.2 (มิถุนายน 2545): 443.
- ชวลิต ชวลิตพงศ์พันธ์. “มาตรการทางกฎหมายไทยในการจัดการกับปัญหาการฉ้อโกงทางพาณิชย์นาวี.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2546.
- Alan Davidson. “Fraud: the Prime Exception to the Autonomy Principle in Letters of Credit.” *International Trade and Business Law Annual* 8 (2003): 24.
- Adam Hayes. “Bill of Sale.” July 2019.
<https://www.investopedia.com/terms/b/bill-of-sale.asp>. accessed April 23, 2021.
- BAFT. “BAFT.” <https://www.baft.org/about-baft>. accessed July 24, 2020.
- David Gray Carlson, and William H. Widen. “Letter of Credit, Voidable Preference, and the “Independent” Principle.” *The Business Lawyer* 54, no. 4 (August 1999): 1662.
- David M. Rosenfield, “Two Key Current Money Laundering Issues for Banks.” April 2008.
<http://www.herrick.com/publications/two-key-current-money-laundering-issues-for-banks/>. accessed September 24, 2020.
- Douglas G. Baird. “Standby Letters of Credit in Bankruptcy.” *The University of Chicago Law Review* 49 (1982): 149-151.
- Felicity Monteiro. “Documentary Credit: The Autonomy Principle and the Fraud Exception: A comparative Analysis of Common Law Approaches and Suggestions for New Zealand.” *Auckland University Law Review* 13 (2007): 147.
- Jack Raymond. *Documentary Credit : the law and practice of documentary credits including standby credits and performance bonds*. London: Butterworths, 1991.
- Jack Raymond. *Jack: Documentary Credit*. 4th ed. West Sussex: Tottel, 2009.
- Kern Alexander. “International Financial Crime and Documentary Credit.” *Journal of Financial Crime* 3, Issue 1(1995): 80-81.
- Peter Ellinger, and Dora Neo. *The Law and Practice of Documentary Letters of Credit*. Oregon: Heart, 2010.

Senator John Kerry, and Senator Hank Brown. *The BCCI Affair: A Report to the Committee on Foreign Relations United States Senate*. Washington: U.S. Government Printing Office, 1993.

Tareq Al-Tawil. “Letter of Credit and Contract of Sale: Autonomy and Fraud.” *International Trade & Business Law Review* 16 (2013): 171.

The Wolfsberg Group, “*The Wolfsberg Group*.” <https://www.wolfsberg-principles.com/>. accessed July 24, 2020.

The Wolfsberg group, ICC and BAFT, “*Trade Financial Principle : 2019 amendment*.” 2019. <https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/Trade%20Finance%20Principles%202019.pdf>. accessed July 24, 2020.

